

Szerelmey Miklós csodálatos életpályája

Száz esztendeje indult az első magyar élclap

1848-ban Lauka Gusztáv és Szerelmey Miklós rajzoló szerkesztésében indult meg az első magyar nyelvű élclap, *A Charivari*. Lauka Gusztáv már 1847-ben is szerkesztett egy „Dongó” című élclapot, de azt az első szám megjelenése után betiltották. A Charivarinak azonban olyan nagy a sikere, hogy a második számtól kezdve hetenként kétszer jelenik meg.

„Carricirozni fogjuk az alakokat — írja a szerkesztő a beköszöntőben —, nem természeti hibáikért, hanem azon neveléses külszejükért, mellyel a félszeg civilizáció nyomorú majmolása vagy lelkeszerűség öltöztette fel. Egyetlen kegyeletet fogunk ismerni, az erényét...” Már a Charivari első számában feltűntek a lap állandó alakjai: Székkakas Tóbiás, Rabét Scintilla, Bernát Gazsi és Butter Flórián, aki — Szana Tamás szerint — „maga többet értett az elharapódzó vad romanticizmushoz, mint valamennyi tudományos kritika”.

A Charivari valamennyi karikatúráját egy Szerelmey Miklós nevű kőrajzoló rajzolja. Szerelmey kalandos esztendőket követően hazatért Magyarországra. 1829-ben Rómában, Szíriában és Egyiptomban jár, 1830-ban pedig Párisban van, ahol részt vesz a júliusi forradalomban és az utcai barrikádokon harcol. Párisból Brüsszelbe megy, ott a belga függetlenségi harcokban küzd és súlyosan megsebesül a Belgium szabadságáért vívott harcban.

Közben kőrajzolást tanul. A karikatúrarajzolásban a ceruza nagy szabadságharcosa, Daumier a mestere.

Párisból Bécsbe, onnan Pétervárra kerül, majd 1844 táján Pesten telepszik le és „kőmetész” intézetet nyit a Dorottya-utcában. Könyomdájából kerülnek ki a negyvenes évek legjobb nyomdatermékei, többek között a „Magyar hajdan és jelen élet hí s hív rajzolatokban, magyarázó szöveg-gel”, majd a „Balaton Album”, amelynek a tájképeit ő rajzolta köre. Petőfi Sándorról is rajzol karikatúrát.

Az 1848 június 15-én meginduló Charivarinak ő a kiadója és az állandó rajzolója. Minden számban egész oldalt betöltő karikatúrát rajzol az aktuális eseményekről. Tyúkudvar alakjában ábrázolja az első felelős minisztériumot, amely felett a kétfejű osztrák sas leselkedik, majd nemsokára azon a rajzán nevet egész Pest, amint a magyar sereg léghajóról ágyúzza a rác tábort. Léghajóról... Ilyesmit is csak egy merészfantáziájú torzképrajzoló tudhat kitalálni!..

Ha rajzaiból hiányzik is Daumier rajzkészsége, páratlan torzító ereje, megvan bennük annak harcos, forradalmi lendülete. Ez a lendület azután néha túlzásokra ragadja Szerelmeyt és valószínűleg egyik túlzottan erős karikatúrája miatt, amelyben a honvédtisztek táborozását gúnyolja — tiltják be 1848 szeptemberében a Charivart.

várfalakat akart kiszárítani Olaszországban. Hosszas kísérletezés után fel is talált egy vegyszert, amelyet most az angol kormánynak ajánlott. Egy tudósból, vegyészektől álló bizottság, amelynek a vezetője Sir Charles Barry, a Westminster-palota építész volt, kipróbálta valamennyi eljárását és a Szerelmey-féle eljárást találta a legalkalmasabbnak. A magyar kőrajzoló és feltaláló nevét egész Angliában megismerték, rábízták a londoni szent Pál székesegyház köveinek konzerválását is. Az 1862-i londoni világiállításán ki is állította híres szeret, amelyet ő maga „Silicat zopissa”-nak nevezett.

Találmányának értékét csak növelte az idő — hiszen a múlt évek során bebizonyosodott, hogy valójában időtálló. Miután ezt az angol Parlamentben hivatalosan is megállapították, eladta találmányát egy angol társaságnak, amely „Szerelmey Limited London” néven — Szentiványi Gyulának, Szerelmey egyik magyar életírójának megállapítása szerint — még a

második világháború előtt is működött és a híres szert „Szerelmey stone liquid No 101”-néven hozta forgalomba.

Nem a tudós magyar feltaláló bűne, hogy később mégis millió számra pusztultak el a londoni kövek...

A kezdeti sikerrel után Szerelmey tovább ökéletesítette találmányát. Csodaszere segítségével papírból készített csöveket és házfedelek tűzmentesítésén és a cipőtalp és a cipőbőr vízmentesítésén dolgozott. Találmányainak híre Magyarországra is eljutott. Hosszabb cikkben méltatta őket az „Ország Tükre”, „Ő pedig maga Szerelmey ismét bizonyította annak, hogy a magyarhon fiaiban van lelemény, sőt v an lángész is...” — jegyezte meg a cikk írója.

Szerelmeyt azonban tovább űzhajtja nyughatatlan természete, a honvágy is kínozza — és hazatér Magyarországra. Itthon már nem jut szerephez, de tanuja lehet mint fejlődik naggyá a magyar karikatúra, amelynek ő volt az úttörője és mint lett a nemzet ellenállás egyik leghatásosabb fegyvere az élclap, amit ő kezdeményezett Magyarországon.

Dr. Földes Eva